

จริยศาสตร์เหนือความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่ Ethics Transcends Conflicts in Modern Society

พระครูโกวิทธรรมวาที (อุดร แสงแก้ว) Phrakhru Kowitarttawatee (Udon Sangkaew)

วิภาวรรณ ลิ้มป๋ไพบูลย์ Wiphawan Limphaibool

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

wiphawan.lim@mcu.ac.th

Received 2024/06/023

Revised 2024/07/09

Accepted 2024/07/12

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะอธิบายทฤษฎีจริยศาสตร์และหลักการของจริยธรรมในการจัดการความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่ เพื่อให้เข้าใจทฤษฎีจริยศาสตร์ในหลายมุมมอง ทำความเข้าใจลักษณะของความขัดแย้ง และการประยุกต์ใช้แนวทางปฏิบัติทางจริยธรรมเพื่อการจัดการความขัดแย้ง นอกจากนี้ยังนำเสนอมุมมองทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับจริยธรรมและการจัดการความขัดแย้ง จริยศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของปรัชญาที่ศึกษาเกี่ยวกับความดีและความชั่ว หลักการทางจริยธรรม และการตัดสินใจในประเด็นทางจริยธรรม ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่ ซึ่งปัจจุบันมีหลายด้าน เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี การจัดการความขัดแย้งอย่างมีจริยธรรมสามารถสร้างความไว้วางใจ ความเคารพ และความร่วมมือระหว่างบุคคลหรือกลุ่มได้ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการแก้ไขความขัดแย้ง หลักจริยธรรมในการจัดการความขัดแย้งที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ หลักความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล ความรับผิดชอบ และความเมตตากรุณา ส่วนหลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง นอกจากศีลซึ่งเป็นสิ่งสำคัญแล้ว ยังประกอบด้วยหลักพรหมวิหาร 4 หลักสาราณียธรรม 6 หลักอริยสัจ 4 หลักไตรสิกขา หลักอปริหานิยธรรม บทความวิชาการนี้สรุปได้ว่า การปฏิบัติตามหลักจริยธรรมและหลักพุทธธรรมเป็นการจัดการความขัดแย้งที่มุ่งเน้นการสร้างสันติและความเข้าใจร่วมกันในสังคมยุคใหม่ที่หลากหลาย สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการเจริญเติบโตของสังคมอย่างยั่งยืนและสันติสุข

คำสำคัญ : จริยศาสตร์. ความขัดแย้ง. สังคมยุคใหม่.

Abstract

This academic article aims to explain ethical theories and principles for managing conflicts in modern society. It seeks to provide an understanding of various

ethical theories. the nature of conflicts. and the application of ethical practices in conflict management. Additionally. it presents Buddhist perspectives on ethics and conflict resolution. Ethics. as a branch of philosophy. studies good and evil. ethical principles. and decision-making on ethical issues. It plays a crucial role in resolving conflicts in contemporary society. which now encompass multiple aspects such as political. economic. social and cultural. environmental. and technological conflicts. Ethical conflict management can foster trust. respect. and cooperation between individuals or groups. contributing to successful conflict resolution. The five key ethical principles in conflict management are justice. honesty. reasonability. responsibility. and compassion. In terms of Buddhist principles applied to conflict management. apart from precepts which are vital. there are also the Four Brahmaviharas. the Six Principles of Harmony. the Four Noble Truths. the Threefold Training. and the Seven Aparihaniyadhamma. Practicing these ethical and Buddhist principles focuses on fostering peace and mutual understanding in the diverse modern society. which can be applied to promote sustainable growth and peace in society.

Keywords: Ethics. Conflict, Modern society.

บทนำ

ปัจจุบันสังคมยุคใหม่มีความซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น ความขัดแย้งระหว่างบุคคล กลุ่มคน และแนวคิดต่างๆ ก็มีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นเช่นกัน ความขัดแย้งอาจเกิดขึ้นจากความแตกต่างของผลประโยชน์ ค่านิยม และอุดมการณ์ โดยความขัดแย้งเหล่านี้อาจเกิดขึ้นในระดับต่างๆ ตั้งแต่การขัดแย้งระหว่างบุคคลจนถึงระดับสังคม โดยความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่เกิดขึ้นจากหลายปัจจัยที่ซับซ้อนและหลากหลาย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ซึ่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีผลต่อความสงบสุขและความก้าวหน้าของสังคม อย่างไรก็ตาม ในท่ามกลางความวุ่นวายนั้น จริยธรรมเป็นแสงสว่างที่ทำให้เห็นถึงหนทางที่เป็นไปได้ในการแก้ไขและประนีประนอมความขัดแย้งเหล่านี้ ซึ่งจะส่งผลต่อความสงบสุข ความเจริญก้าวหน้า และคุณภาพชีวิตของสมาชิกในสังคม จริยธรรมมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้สังคมสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยปราศจากความขัดแย้ง หรือสามารถจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทความนี้มุ่งหวังที่จะตอบคำถามวิจัยที่ว่า จริยศาสตร์และหลักพุทธธรรมมีบทบาทอย่างไรในการจัดการกับความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่ที่มีความซับซ้อนและหลากหลาย จึงมุ่งเน้นการศึกษาไปที่จริยศาสตร์และการศึกษาหลักการของจริยธรรมในการจัดการกับความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่ โดยศึกษา

ทฤษฎีจริยศาสตร์ ลักษณะของความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่ และแนวทางปฏิบัติทางจริยธรรมเพื่อการจัดการความขัดแย้ง โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1.เพื่ออธิบายแนวคิดทฤษฎีจริยศาสตร์ในมุมมองทางตะวันตกและตะวันออก 2.เพื่ออธิบายลักษณะของความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่ 3.เพื่อให้สามารถนำแนวทางปฏิบัติทางจริยธรรมไปประยุกต์ใช้ในการจัดการความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่ และ 4.เพื่อนำเสนอมุมมองทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม และการจัดการกับความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่

จริยศาสตร์

จริยศาสตร์ หมายถึง การศึกษาหรือการสนใจเกี่ยวกับหลักการทางจริยธรรม ความดีและความชั่ว การตัดสินใจที่มีความเป็นธรรม และค่านิยมทางจริยธรรมที่เป็นที่ยอมรับในสังคม เราใช้จริยศาสตร์เพื่อทำให้เกิดการเข้าใจอันมีความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งที่ถูกและสิ่งที่ไม่ถูกต้องในการพึ่งพาและการกระทำของบุคคลและองค์กรต่างๆในสังคม โดยมุ่งหวังที่จะสร้างความเข้าใจที่มีคุณภาพและการแก้ไขปัญหาที่มีเหตุผลและสมเหตุสมผลในทุกภาคส่วนของสังคม

คำว่า จริยศาสตร์ แปลมาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Ethics มีรากศัพท์คำเดิมเป็นภาษากรีกว่า ethos หมายถึง ข้อกำหนดหรือหลักการประเพณีปฏิบัติที่ถูกต้อง (Blackburn. 2008 : 58) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 จริยศาสตร์ หมายถึง ปรัชญา สาขาหนึ่งว่าด้วยการแสวงหาความดีสูงสุดของชีวิตมนุษย์ แสวงหาเกณฑ์ในการตัดสินความประพฤติ ของมนุษย์ว่าอย่างไหนถูกไม่ถูก ดีไม่ดี ควรไม่ควร และพิจารณาปัญหาเรื่องสถานภาพของค่าทางศีลธรรม (ราชบัณฑิตยสถาน. 2554)

สำเนียง ยอดศิริ (2560 : 39) ให้ความหมายคำว่าจริยศาสตร์ว่า วิชาที่ว่าด้วยความประพฤติที่ควร เว้นควรทำ ถูกผิด รวมไปถึงศึกษาจริยธรรม คุณธรรมที่เป็นมาตรฐานความดีชั่วถูกผิด ความดีสูงสุดที่ควรดำเนินไปถึง

แนวคิดทฤษฎีจริยศาสตร์

จริยศาสตร์ตะวันตกและตะวันออกมีความแตกต่างกันในหลายด้าน โดยตะวันตกมักเน้นเหตุผล หลักการ และกฎเกณฑ์ทางจริยธรรม มุ่งสู่ความยุติธรรมและสิทธิในสังคม ใช้การวิเคราะห์และการสร้างทฤษฎี เน้นความเป็นปัจเจกบุคคล และมักแยกมนุษย์ออกจากธรรมชาติ ในขณะที่ตะวันออกเน้นการพัฒนาจิตใจและความกลมกลืนกับธรรมชาติ มองจริยธรรมเป็นส่วนหนึ่งของกฎธรรมชาติ มุ่งสู่ความสงบสุขภายในและการหลุดพ้น ใช้การภาวนาและการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน มองตัวตนเป็นส่วนหนึ่งของสรรพสิ่ง และเน้นการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน อย่างไรก็ตาม ทั้งสองแนวคิดต่างมีคุณค่าและสามารถเสริมซึ่งกันและกันได้ในโลกปัจจุบัน

พระศรณรินทร์ สนติกโร (2561 : 6) กล่าวถึงคุณธรรม จริยธรรมในโลกตะวันตกและตะวันออกมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน นักปรัชญาตะวันตกสร้างทฤษฎีจริยธรรมบนสมมุติฐานที่ว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผล ส่วนในทัศนะตะวันออก คุณธรรมจริยธรรมมีที่มาจากศรัทธาและปัญญา

แนวคิดทฤษฎีจริยศาสตร์ทางตะวันตก

มีการกล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีจริยศาสตร์ในทางตะวันตกไว้หลายทฤษฎี ได้แก่

(1) ทฤษฎีประโยชน์นิยม ซึ่งถูกนำเสนอโดย จอห์น สจ๊วต มิลล์ (John Stuart Mill) และเจเรมี เบนทัม (Jeremy Bentham) เป็นทฤษฎีที่เน้นผลลัพธ์ของการกระทำ ยึดหลัก มหาสุข ซึ่งระบุว่าคุณค่าทางจริยะไม่มีอยู่จริง เป็นสิ่งสมมติ เปลี่ยนแปลงได้ตลอด มีเกณฑ์การตัดสินหลายเกณฑ์. คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม. และผลประโยชน์อยู่เหนือหลักการใด ๆ

(2) ทฤษฎีหน้าที่นิยม หรือสมบูรณนิยม ซึ่งถูกนำเสนอโดยอิมมานูเอล ค้านท์ (Immanuel Kant) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการทำดีว่า การกระทำตามหน้าที่ที่พึงกระทำ ไม่เห็นแก่ตัวและผู้อื่น และไม่ใช้อารมณ์หรือความรู้สึกในการตัดสิน (Kant. 1785)

(3) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ซึ่งสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้เหตุผลทางจริยธรรมของเด็ก แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับก่อนกฎเกณฑ์หรือก่อนมีจริยธรรม. ระดับมีจริยธรรมตามเกณฑ์. และ ระดับมีจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์ (Kohlberg. 1976)

(4) ทฤษฎีคุณธรรมนิยม คุณธรรมนิยมเป็นแนวคิดทางจริยศาสตร์ที่มีรากฐานมาจากปรัชญากรีกโบราณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากแนวคิดของอริสโตเติล ที่ถือว่าจริยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่สูงที่สุด และความดีสูงสุดคือความสุข เป็นทฤษฎีที่เน้นอุปนิสัยและคุณลักษณะที่ดี การพัฒนาตนเอง ความสมดุล บริบทสำคัญ เป้าหมายชีวิต และการเรียนรู้ฝึกฝน ทฤษฎีนี้นำเสนอมุมมองที่แตกต่างจากทฤษฎีจริยศาสตร์ตะวันตกอื่นๆ โดยเน้นที่ตัวบุคคลและการพัฒนาตนเอง แทนที่จะเน้นที่การกระทำหรือกฎเกณฑ์เพียงอย่างเดียว (Papouli. 2019)

แนวคิดทฤษฎีจริยศาสตร์ทางตะวันออก

แนวคิดทฤษฎีจริยศาสตร์ทางตะวันออกมีความหลากหลายและลึกซึ้ง โดยมีรากฐานจากปรัชญาและศาสนาต่างๆ จริยศาสตร์ตะวันออกมีหลากหลายแนวคิดที่สำคัญ ได้แก่ พุทธจริยศาสตร์ที่เน้นการดับทุกข์และความเมตตากรุณา ขงจื้อที่ให้ความสำคัญกับความกตัญญูและหน้าที่ทางสังคม เต๋าที่สอนให้ดำเนินชีวิตสอดคล้องกับธรรมชาติ ฮินดูที่เน้นหลักธรรมะและกฎแห่งกรรม เช่นที่มุ่งสู่การตื่นรู้ผ่านการทำสมาธิ และจริยศาสตร์อิสลามที่ยึดหลักคำสอนในคัมภีร์และชะรีอะฮ์ แนวคิดเหล่านี้มักเน้นการพัฒนาจิตใจ การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข และความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและจักรวาล แต่ละแนวคิดมีรายละเอียดและความลึกซึ้ง ในบทความนี้จะมุ่งเน้นการศึกษาไปที่มุมมองของพระพุทธศาสนาเป็นหลัก

ในมุมมองของพระพุทธศาสนา งานวิจัยของธณณ ฐิตาภาภิตติรัตน์ (2540 : 325) นำเสนอแนวคิดของจริยศาสตร์ในพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ซึ่งมีความหมายและขอบเขตกว้าง

กว่าทฤษฎีจริยศาสตร์ของตะวันตกซึ่งจำกัดของเขตเฉพาะความประพฤติงามภายนอก หรืออยู่ในระดับศีลในพระพุทธศาสนาเท่านั้น จริยศาสตร์ตามแนวคิดของพระธรรมปิฎกเป็น “จริยศาสตร์ทางสายกลาง” หรือ “จริยศาสตร์แบบองค์รวม” มีลักษณะเป็นระบบความสัมพันธ์ในองค์รวมที่ส่งผลสัมพันธ์กัน ครอบคลุมและบูรณาการหลักการดำเนินชีวิตที่งดงามของมนุษย์ทั้ง 3 ด้าน ทั้งด้านพฤติกรรม (ศีล) จิตใจ (สมาธิ) และปัญญา โดยเชื่อมโยงและประสานองค์ประกอบในระบบ ได้แก่ มนุษย์ ธรรมชาติ และสังคม เข้าด้วยกัน เพื่อเข้าถึงความจริง ความดีงาม และความสุข

จริยศาสตร์คือการศึกษาเกี่ยวกับหลักการทางจริยธรรม ความดี ความชั่ว และการตัดสินใจที่มีความเป็นธรรมในสังคม โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจและแก้ไขปัญหาอย่างสมเหตุสมผล แนวคิดทฤษฎีจริยศาสตร์แบ่งออกเป็นแนวคิดทางตะวันตกและทางตะวันออก โดยแนวคิดทฤษฎีจริยศาสตร์แยกเป็นทฤษฎีจากทางตะวันตกซึ่งมักเน้นการวิเคราะห์และแยกแยะหลักการทางจริยธรรม โดยพิจารณาจากผลลัพธ์ หน้าที่ และการพัฒนาการทางเหตุผล ส่วนทฤษฎีจริยศาสตร์ทางตะวันออกมักเน้นการผสมผสานหลักการทางจริยธรรมเข้ากับชีวิตประจำวัน โดยคำนึงถึงการพัฒนาตนเองทั้งในด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา รวมถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลกับธรรมชาติและสังคม

ความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่

ความหมายของความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่

ความขัดแย้ง หมายถึงสถานการณ์ที่มีความไม่เห็นพ้องกันหรือการขัดแย้งระหว่างบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้จากความแตกต่างในความคิด ความเชื่อ ความสนใจ หรือเป้าหมาย ความขัดแย้งสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม จนถึงระดับสังคมและระดับระหว่างประเทศ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมายของคำว่าขัดแย้งว่าหมายถึงไม่ลงรอยกัน พจนานุกรมของเว็บสเตอร์ อธิบายว่าความขัดแย้ง (conflict) หมายถึงการต่อสู้ การสงคราม ความพยายามที่จะเป็นเจ้าของ การเผชิญหน้าเพื่อมุ่งร้าย การกระทำที่ไปด้วยกันไม่ได้ในลักษณะตรงกันข้าม การไม่ถูกกันเมื่อมีความสนใจ ความคิดหรือการกระทำที่ไม่เหมือนกัน

สังคมยุคใหม่ หมายถึงสังคมร่วมสมัยที่มีลักษณะเฉพาะอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ลักษณะสำคัญของสังคมยุคใหม่ ได้แก่ การเชื่อมต่อทั่วโลกด้วยเทคโนโลยีการสื่อสาร สังคมดิจิทัล เศรษฐกิจฐานความรู้ โดยมีนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ความหลากหลายของวัฒนธรรม ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเป็นสังคมผู้สูงอายุ ความเป็นปัจเจกนิยม และความท้าทายด้านความมั่นคงใหม่ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ โรคระบาด สังคมยุคใหม่จึงเป็นสังคมที่มีความซับซ้อน เชื่อมโยง และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งนำมาทั้งโอกาสและความท้าทายใหม่ๆ ในการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกัน

รูปแบบของความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2534) จำแนกความขัดแย้งออกเป็นหลายแบบ ได้แก่ ความขัดแย้งภายในบุคคล ความขัดแย้งระหว่างบุคคล ความขัดแย้งภายในกลุ่ม ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม ความขัดแย้งภายในองค์กร ความขัดแย้งระหว่างองค์กร และความขัดแย้งระหว่างองค์กรกับสิ่งแวดล้อม ความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่มีหลากหลายด้านและมีปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิด ความขัดแย้งในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

(1) ความขัดแย้งทางการเมือง ความขัดแย้งทางการเมืองเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญในหลายประเทศ อาจเกิดจากความแตกต่างทางอุดมการณ์ การแย่งชิงอำนาจ และการบริหารประเทศ ตัวอย่างเช่น การแบ่งแยกฝ่ายในหลายประเทศที่มีความขัดแย้งกันระหว่างพรรคการเมืองต่างๆ

(2) ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและการกระจายทรัพยากรไม่ เป็นธรรมทำให้เกิดความขัดแย้งในสังคม เช่น ความแตกต่างระหว่างคนรวยกับคนจน ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสทางการทำงาน

(3) ความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรม ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต สามารถทำให้เกิดความขัดแย้งได้ เช่น ความขัดแย้งระหว่างคนในเมืองกับชนบท ความขัดแย้งทางเชื้อชาติ ศาสนา และเพศสภาพ

(4) ความขัดแย้งทางสิ่งแวดล้อม การต่อสู้เพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมจากการทำลายโดยมนุษย์ เช่น การทำเหมือง การทำลายป่า การปล่อยมลพิษ ซึ่งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่

(5) ความขัดแย้งทางเทคโนโลยี การพัฒนาเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วสามารถนำไปสู่ความขัดแย้ง ได้ เช่น ความขัดแย้งในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเฝ้าระวัง ความเป็นส่วนตัว และการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล

สรุปได้ว่าความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่ หมายถึง สถานการณ์ที่เกิดจากความไม่เห็นพ้องกัน ในความคิด ความเชื่อ ความสนใจ และเป้าหมาย ซึ่งเกิดขึ้นในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมอย่างรวดเร็วและซับซ้อน ความขัดแย้งสามารถเกิดขึ้นในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล กลุ่ม องค์กร จนถึงระดับสังคมและระหว่างประเทศ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่ ได้แก่ การแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่สร้างความเหลื่อมล้ำ ความขัดแย้งทางการเมือง ความแตกต่างทางวัฒนธรรมและศาสนา การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในบทบาทและสิทธิของกลุ่มต่างๆ การกระจายอำนาจและทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียม รูปแบบของความขัดแย้งมีหลายด้าน เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี ซึ่งแต่ละด้านล้วนมีปัจจัยเฉพาะที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในรูปแบบต่างๆ ที่ต้องการการจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความเข้าใจและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมยุคใหม่

จริยศาสตร์กับการจัดการความขัดแย้ง

ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากในสังคมยุคใหม่ ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคล กลุ่มคน หรือองค์กร การจัดการกับความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมจึงเป็นความท้าทายสำคัญของสังคมยุคใหม่ ในบริบทนี้ จริยศาสตร์ ซึ่งเป็นแขนงหนึ่งของปรัชญาที่ว่าด้วยหลักการแห่งความประพฤติชอบ ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเสนอแนวทางและกรอบความคิดสำหรับการจัดการความขัดแย้ง จริยศาสตร์ไม่เพียงแต่ให้เครื่องมือทางความคิดในการวิเคราะห์สถานการณ์ความขัดแย้ง แต่ยังนำเสนอหลักการพื้นฐานที่สำคัญ เช่น ความยุติธรรม ความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

หากนำหลักจริยศาสตร์มาการประยุกต์ใช้ในการจัดการความขัดแย้ง ทำได้โดย

1. การเจรจาและการไกล่เกลี่ย การใช้หลักจริยศาสตร์ในการเจรจาและการไกล่เกลี่ยช่วยให้การพูดคุยเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ การฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายและการแสดงความเห็นอกเห็นใจเป็นสิ่งสำคัญ

2. การสื่อสารอย่างโปร่งใส การสื่อสารอย่างโปร่งใสและซื่อสัตย์ช่วยลดความเข้าใจผิดและสร้างความไว้วางใจ การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจนแก่ทุกฝ่ายช่วยในการตัดสินใจที่มีพื้นฐานจากข้อเท็จจริง

3. การตัดสินใจที่ยุติธรรม การตัดสินใจที่ยุติธรรมและมีเหตุผลช่วยลดความไม่พอใจและความขัดแย้ง การใช้หลักการจริยธรรมในการพิจารณาและการให้เหตุผลที่ชัดเจนช่วยให้ทุกฝ่ายยอมรับผลลัพธ์ได้ง่ายขึ้น

4. การจัดการผลกระทบอย่างรับผิดชอบ การรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจและการกระทำของตนเอง การแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในระยะยาว

สรุปได้ว่า การนำหลักจริยธรรมมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งไม่เพียงแต่ช่วยให้กระบวนการแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างราบรื่น แต่ยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและยั่งยืนระหว่างบุคคลหรือกลุ่มในสังคม จริยศาสตร์ไม่เพียงให้เครื่องมือทางความคิดในการวิเคราะห์สถานการณ์ความขัดแย้ง แต่ยังนำเสนอหลักการพื้นฐานที่สำคัญ เช่น ความยุติธรรม ความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การผสมผสานระหว่างแนวคิดทางจริยศาสตร์กับเทคนิคการจัดการความขัดแย้งสามารถนำไปสู่การสร้างสังคมยุคใหม่ที่มีความเข้าใจ ยอมรับในความแตกต่าง และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ หลักจริยธรรมที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล ความรับผิดชอบ และความเมตตากรุณา การนำหลักจริยศาสตร์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งทำได้โดยการเจรจาและการไกล่เกลี่ย การสื่อสารอย่างโปร่งใส การตัดสินใจที่

ยุติธรรม และการจัดการผลกระทบอย่างรับผิดชอบ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและยั่งยืนระหว่างบุคคลหรือกลุ่มในสังคม

หลักพุทธธรรมกับการจัดการความขัดแย้ง

ในสังคมยุคใหม่ที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การจัดการความขัดแย้งเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น หลักพุทธธรรมซึ่งมีรากฐานมาจากคำสอนของพระพุทธเจ้า สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีงานวิจัยหลายงานที่นำเอาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อลดความขัดแย้ง เช่น พระมหาบวรวิทย์ รตนโชโต (2564 : 206) นำเสนอหลักพรหมวิหาร 4 และสาราณียธรรม 6 มาใช้เพื่อสร้างสังคมให้มีความสุข. ฐาณยา แยมสรวล (2559 : 54) นำเสนอหลักสาราณียธรรม 6 เพื่อสร้างความปรองดองในกลุ่มของพยาบาล บทความนี้ได้รวบรวมหลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพิ่มเติม ได้แก่ ศีล หลักพรหมวิหาร 4 หลักสาราณียธรรม 6 หลักอริยสัจ 4 หลักไตรสิกขา และหลักอปริหานิยธรรม ทั้งนี้เนื่องจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นที่การพัฒนาจิตใจให้สงบ มีเมตตาและกรุณาต่อผู้อื่น รวมถึงการใช้ปัญญาในการพิจารณาและแก้ไขปัญหา ด้วยการนำหลักธรรมเหล่านี้มาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง จะสามารถสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเจรจาและการประนีประนอม ลดความตึงเครียด และส่งเสริมความเข้าใจและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม หลักพุทธธรรมที่น่าสนใจเกี่ยวข้องกับจริยศาสตร์และการจัดการความขัดแย้งในสังคม มีดังนี้

ศีล

จากพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). 2561 : 426) กล่าวถึงความหมายของศีลว่าเป็ความประพฤติดีทางกายและวาจา. ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม ซึ่งในบทความนี้เราจะกล่าวถึงเฉพาะศีล 5 ซึ่งระบุในพจนานุกรมพุทธศาสน์ว่าเป็นศีลสำหรับทุกคน ได้แก่ (1) เว้นจากการทำลายชีวิต (2) เว้นจากถือเอาของที่เขามิได้ให้ (3) เว้นจากการประพฤติผิดในกาม (4) เว้นจากการพูดเท็จ และ (5) เว้นจากของเมา ซึ่งศีลมีบทบาทสำคัญกับการจัดการความขัดแย้ง โดยช่วยส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและลดการกระทำที่เป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้ง ได้ดังนี้

(1) การเคารพชีวิตและการไม่ทำร้ายผู้อื่นช่วยสร้างบรรยากาศของความสงบและความปลอดภัย เมื่อทุกคนเคารพในชีวิตและสิทธิของผู้อื่น ความขัดแย้งก็จะลดลง

(2) การเคารพในทรัพย์สินของผู้อื่นช่วยลดความขัดแย้งที่เกิดจากการแย่งชิงทรัพยากรและความไม่ยุติธรรม

(3) การเคารพในความสัมพันธ์และการไม่ละเมิด ความสัมพันธ์ของผู้อื่นช่วยลดความขัดแย้งที่เกิดจากการแย่งชิงคู่ครองหรือการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

(4) การพูดความจริงและไม่โกหกช่วยสร้างความเชื่อถือและความไว้วางใจ การสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาและจริงใจช่วยลดความขัดแย้งที่เกิดจากความเข้าใจผิดและการบิดเบือนข้อมูล

(5) การหลีกเลี่ยงการเสพของมีนเมาซึ่งทำให้ขาดสติช่วยให้มีความตระหนักรู้ และการควบคุมตนเองดีขึ้น ลดการกระทำที่ไม่เหมาะสมซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้ง

การปฏิบัติตามศีลช่วยเสริมสร้างจิตใจที่สงบและมีความรับผิดชอบ ส่งเสริมความเมตตาและความกรุณาต่อผู้อื่น การมีศีลทำให้เรามีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและเหมาะสม ช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม การปฏิบัติตามศีลจึงเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการความขัดแย้งในชีวิตประจำวันและสังคมโดยรวม

หลักพรหมวิหาร 4

จากพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). 2561 : 253) ให้ความหมายของพรหมวิหารไว้ว่าเป็นธรรมประจำใจอันประเสริฐ ประกอบด้วย 4 ประการ ซึ่งช่วยลดความขัดแย้งและสร้างสันติสุขในสังคมยุคใหม่ ได้แก่

(1) เมตตา ความปรารถนาให้เขามีความสุข ช่วยลดความตึงเครียดและสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร การแสดงเมตตาทำให้เกิดความเข้าใจและความเอื้อเฟื้อ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีในการแก้ไขความขัดแย้ง

(2) กรุณา ความสงสารคิดจะช่วยให้พ้นทุกข์ การเข้าใจและเห็นใจในความทุกข์ของผู้อื่นช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การแสดงความกรุณาทำให้เราใส่ใจและพยายามช่วยเหลือผู้อื่นในการแก้ไขปัญหาและความขัดแย้ง ซึ่งช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความร่วมมือ

(3) มุทิตา ความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี เห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ประสบความสำเร็จก้าวหน้า ก็เบิกบานใจด้วย พร้อมทั้งจะส่งเสริมสนับสนุน ไม่กีดกันริษยา เมื่อเราแสดงมุทิตา เราจะพร้อมที่จะสนับสนุนและส่งเสริมผู้อื่น ซึ่งจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและลดความขัดแย้งในสังคม

(4) อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง ไม่เอนเอียงด้วยชอบหรือชัง ความวางใจเฉยได้ ไม่ยินดียินร้าย เมื่อใช้ปัญญาพิจารณาเห็นผลอันเกิดขึ้นโดยสมควรแก่เหตุ และรู้ว่าพึงปฏิบัติต่อไปตามธรรม หรือตามควรแก่เหตุ นั้น การมีอุเบกขาช่วยให้เรามองเห็นสถานการณ์และปัญหาด้วยปัญญา ทำให้เราสามารถตัดสินใจและปฏิบัติต่อไปตามเหตุและผลที่สมควร ซึ่งช่วยลดความขัดแย้งและสร้างคามยุติธรรมในสังคม

หลักสาราณียธรรม 6

จากพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). 2561 : 485) ให้ความหมายของสาราณียธรรมว่าเป็นธรรมที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน ทำให้มีความเคารพกัน ช่วยเหลือกัน และสามัคคีพร้อมเพรียงกัน ซึ่งประกอบด้วย 1) เมตตากายกรรม แสดงกิริยาอาการสุภาพ ช่วยเหลือมีการให้ความร่วมมือ เคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ให้ความสำคัญแก่สมาชิกทุกคน 2) เมตตาวาจากรรม การสั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดีด้วยคำพูดที่สุภาพ หรือ

แนะนำตักเตือนกันด้วยความหวังดีแสดงความเคารพนับถือกัน ใช้เหตุผลในการเจรจากันโดยใช้ปัญญา พุดด้วยความหวังดีต่อกันและมุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม 3) เมตตามโนกรรม ตั้งจิตปรารถนาดีต่อกัน นึก คิดแต่ในสิ่งที่จะก่อประโยชน์ให้แก่กันและกัน ไม่คิดเบียดเบียนมุ่งร้ายผู้อื่น ตั้งจิตปรารถนาดีคิดทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มองกันในแง่ดีมีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส แสดงความรักและไม่ตรีอย่างจริงจังโดย ไม่มีอุบายซ่อนเร้น 4) สาธารณโภคี ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน มีความสุขในการให้แม้เป็นของ เล็กน้อยก็ไม่หวงนำมาเฉลี่ยแบ่งกันให้ได้ใช้สอยบริโภคทั่วกัน มีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม 5) สีส สามัญญตา มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ก่อความ เดือดร้อนแก่สังคม เคารพกฎหมายและระเบียบของสังคมที่ตกลงยอมรับกัน ทำตามกฎหมาย กติกาของ สังคม มีความเสมอภาคส่วนบุคคล ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่สังคม 6) ทิฏฐิสามัญญ ตา มีความเห็นชอบร่วมกัน จะต้องมีความเชื่อมั่นยึดถือในหลักการ อุดมการณ์ที่ร่วมกันหรือสอดคล้อง ไปกันได้ ยอมรับนับถือความคิดเห็นของกันและกัน

หลักสารานิยธรรม 6 ช่วยสนับสนุนไม่ให้เกิดความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่โดยการส่งเสริมการ ปฏิบัติที่มีเมตตา ทั้งในกาย วาจา และจิตใจ การแสดงออกด้วยความสุภาพ เคารพสิทธิและเสรีภาพ ของผู้อื่น ช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกัน การพุดด้วยความหวังดีและใช้เหตุผล การตั้งจิตปรารถนาดี มองเห็นประโยชน์ร่วมกัน การแบ่งปันทรัพยากรอย่างยุติธรรม ประพฤติตามกฎหมายและระเบียบ ของสังคม และการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ทั้งหมดนี้ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีและส่งเสริมความ สามัคคี ลดความขัดแย้งและสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงานและการอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุขใน สังคม

หลักไตรสิกขา

จากพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). 2561 : 133) ให้ความหมายของคำว่าไตรสิกขาไว้ว่าข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา 3 ประการ ที่สอนให้มีความประพฤติดี มีจิตใจสงบ และมีปัญญารู้เท่าทันสถานการณ์ต่างๆ หลักธรรมนี้ช่วยให้มีวุฒิภาวะ และสามารถแก้ปัญหาหรือความขัดแย้งได้อย่างถูกวิธีได้แก่

(1) ศีล ความประพฤติดีทางกายและวาจา การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย ข้อปฏิบัติ สำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม ช่วยให้ผู้มีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองและมีความเคารพต่อผู้อื่น ซึ่งลดโอกาสเกิดความขัดแย้งจากการกระทำที่ไม่เหมาะสมหรือ คำพุดที่ไม่สุภาพ

(2) สมาธิ ความมีใจตั้งมั่น การทำให้ใจสงบแน่วแน่ ไม่ฟุ้งซ่าน ภาวะที่จิตอยู่ในอารมณ์หนึ่ง เดียว ช่วยให้ผู้มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ทำให้ หายด้วยความเยือกเย็นและมีเหตุผล ซึ่งเป็นการลดโอกาสในการเกิดความขัดแย้งจากการกระทำที่ไม่ ยั้งคิด

(3) ปัญญา ความรู้ทั่ว ความรู้เข้าใจชัดเจน หยั่งแยกได้ในเหตุผล ดีชั่ว คุณโทษ รู้ที่จะจัดแจง จัดสรร จัดการ ดำเนินการ ทำให้ลุล่วงพ้นปัญหา การมีปัญญาช่วยให้บุคคลมีความสามารถในการ วิเคราะห์และเข้าใจปัญหาอย่างชัดเจน สามารถแยกแยะเหตุและผลของสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี รู้จัก วิธีการแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ความรู้และการตัดสินใจที่ถูกต้อง

หลักอภิธานิยธรรม

จากพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). 2561 : 547) ให้ความหมายของคำว่าอภิธานิยธรรมไว้ว่า ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม หรือ หลักธรรมไม่เสื่อมเสีย ที่พระพุทธองค์ทรงสอนถึงหลักในการรักษาความสามัคคีและป้องกันความ แตกแยกในหมู่คณะ ประกอบด้วย 7 ข้อสำหรับภิกษุ ได้แก่ (1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ (2) พร้อม เปรียงกันประชุม (3) ไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่บัญญัติขึ้น ไม่ถอนสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้แล้ว สมทานศึกษาอยู่ในสิกขาบทตามที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้ (4) เชื่อฟังผู้ใหญ่เป็นประธานในสงฆ์ (5) ไม่ ลุอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น (6) ยินดีในเสนาสนะป่า และ (7) ตั้งใจอยู่ว่าเพื่อนภิกษุสามเณรซึ่งเป็น ผู้มีศีล ซึ่งยังไม่มาสู่อาวาส ขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข พระศตวรรษ กิตติปาโล (2564 : 230) กล่าวถึงหลักอภิธานิยธรรมกับการสร้างความสามัคคีปรองดอง เป็นหลักธรรมที่สอนให้เรา รู้จัก หลักการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างชุมชน องค์กร หรือสถาบัน ให้เข้มแข็งสามารถ นำไปใช้ได้ทั้งคฤหัสถ์ และพระภิกษุสงฆ์ หลักอภิธานิยธรรมสามารถนำมาปรับใช้เพื่อช่วยไม่ให้เกิด ความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่ได้โดยการส่งเสริมการปฏิบัติที่เป็นปึกแผ่นและสร้างความสามัคคีในสังคม ดังนี้

(1) การประชุมหารือกันอย่างสม่ำเสมอ การที่สมาชิกในสังคมมีโอกาสได้พบปะและพูดคุยกัน อย่างสม่ำเสมอ ช่วยสร้างความเข้าใจและการสื่อสารที่ดี ทำให้ลดความขัดแย้งที่อาจเกิดจากการเข้าใจ ผิด

(2) การอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี การสนับสนุนให้คนในสังคมทำงานร่วมกันอย่างหนึ่ง เดียว ไม่แบ่งแยกและไม่แตกแยก ช่วยสร้างความเป็นปึกแผ่นและลดความขัดแย้งที่อาจเกิดจากการ แบ่งพรรคแบ่งพวก

(3) การเคารพกฎหมายและระเบียบของสังคม การที่สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามกฎหมายและ ระเบียบที่กำหนดไว้ ช่วยสร้างคามยุติธรรมและลดความขัดแย้งที่เกิดจากการทำผิดกฎหมาย หรือ ระเบียบ

(4) การให้เกียรติและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การยอมรับและให้ความเคารพในความคิด เห็นของผู้อื่น ช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและลดความขัดแย้งที่เกิดจากการไม่ยอมรับ ความ คิดเห็นที่แตกต่าง

(5) การปฏิบัติด้วยความเมตตาและกรุณา การที่สมาชิกในสังคมปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตาและกรุณา ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและลดความขัดแย้งที่เกิดจากการขาดความเห็นใจและการให้ความช่วยเหลือ

สรุปได้ว่า การปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมช่วยเสริมสร้างจิตใจที่สงบและมีความรับผิดชอบ ส่งเสริมความเมตตาและความกรุณาต่อผู้อื่น ทำให้เรามีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและเหมาะสม ช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม จึงเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการความขัดแย้งในชีวิตประจำวันและสังคมโดยรวม

องค์ความรู้ใหม่

บทความวิชาการนี้ ได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่หลายประการที่สำคัญต่อการทำความเข้าใจและการจัดการความขัดแย้งในสังคมยุคปัจจุบัน ได้แก่

1. การรวมมุมมองจริยศาสตร์ของตะวันตกและตะวันออก การศึกษานี้ได้ทำการบูรณาการทฤษฎีจริยศาสตร์จากทั้งสองฝั่งของโลกเข้าด้วยกัน เช่น การเปรียบเทียบและวิเคราะห์ทฤษฎีประโยชน์นิยมและหน้าที่นิยมจากตะวันตกกับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ทำให้เห็นว่าจริยศาสตร์สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทที่หลากหลายได้อย่างไร

2. การใช้จริยศาสตร์เป็นเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้ง บทความได้ชี้ให้เห็นว่าจริยศาสตร์ไม่เพียงแต่เป็นหลักการทางทฤษฎีเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการและแก้ไขความขัดแย้งในสังคม โดยให้ทางออกที่ยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ

3. การนำเสนอแนวทางปฏิบัติที่มีความเป็นธรรมและเหตุผล การแสดงว่าการตัดสินใจและการกระทำที่มีจริยศาสตร์เป็นฐานสามารถช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความไว้วางใจในสังคมได้ โดยเฉพาะการตัดสินใจที่ยุติธรรมและโปร่งใส

4. การเสนอมุมมองทางพระพุทธศาสนาในการจัดการความขัดแย้ง การนำเสนอหลักจริยศาสตร์จากมุมมองของพระพุทธศาสนาช่วยเติมเต็มการศึกษาจริยศาสตร์ในบริบทสากล โดยเฉพาะการใช้หลักพรหมวิหารและสาราณียธรรมในการจัดการความขัดแย้ง ทำให้เกิดความเข้าใจในการประยุกต์ใช้หลักจริยธรรมในวิถีชีวิตที่หลากหลาย

5. การยกย่องคุณค่าของความรับผิดชอบและความเมตตากรุณา การเน้นย้ำถึงความสำคัญของการรับผิดชอบต่อความเมตตากรุณาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของจริยศาสตร์ ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายและการรับฟังความคิดเห็นเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาเหล่านี้ช่วยให้เราเห็นว่าจริยศาสตร์เป็นมากกว่าหลักการทางทฤษฎี แต่เป็นเครื่องมือที่มีความจำเป็นในการสร้างความเข้าใจและแก้ไขความขัดแย้งในสังคมสมัยใหม่ที่หลากหลายและซับซ้อน องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการนำจริยศาสตร์และหลักธรรมมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่ แสดงให้เห็นในตารางที่ 1

สรุป และข้อเสนอแนะ

บทความวิชาการเรื่อง "จริยศาสตร์เหนือความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่" นำเสนอบทบาทของจริยศาสตร์ในการจัดการกับความขัดแย้งในสังคมที่ซับซ้อนและหลากหลายของยุคปัจจุบัน โดยเน้นว่าความขัดแย้งมีมิติที่หลากหลาย ตั้งแต่ปัญหาทางการเมืองไปจนถึงความขัดแย้งทางเทคโนโลยี และเหตุผลหลักที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งคือความแตกต่างในค่านิยม ผลประโยชน์ และอุดมการณ์ ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลกระทบต่อความสงบสุขและความก้าวหน้าของสังคม

จากการศึกษาหลักจริยศาสตร์ที่มีความหลากหลาย บทความนี้ได้กล่าวถึงวิธีการประยุกต์ใช้จริยศาสตร์ในการแก้ไขความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ และยกตัวอย่างจากทฤษฎีต่างๆ รวมทั้งข้อมูลทางพระพุทธศาสนาที่เสนอแนวทางการปฏิบัติเพื่อสันติสุข ในทางตะวันตกจริยศาสตร์ถูกกล่าวถึงในมิติต่างๆ เช่น ทฤษฎีประโยชน์นิยมที่ยึดหลักผลลัพธ์ที่ดีที่สุดสำหรับส่วนรวม และทฤษฎีหน้าที่นิยมที่เน้นการกระทำตามหน้าที่ที่ถูกต้องโดยไม่คำนึงถึงผลที่ตามมา

ในส่วนของพระพุทธศาสนา บทความได้กล่าวถึง ศีล หลักพรหมวิหาร 4 หลักสาราณียธรรม 6 หลักอริยสัจ 4 หลักไตรสิกขา และหลักอปริหานิยธรรม ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาจิตใจและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ หลักธรรมเหล่านี้สอนให้บุคคลมีจิตใจที่เปิดกว้าง มีเมตตา และพร้อมที่จะหารือและปรึกษากัน เพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในสังคม การนำหลักจริยศาสตร์และหลักพุทธธรรม มาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง ต้องการให้ทุกฝ่ายเข้าใจและรับรู้ถึงความจำเป็นในการรักษาความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบ โดยมีการเน้นย้ำถึงการสื่อสารที่โปร่งใส การเจรจาอย่างมีเหตุผล และการตัดสินใจที่เป็นธรรมเพื่อลดความขัดแย้งและสร้างความสามัคคีในสังคม

สรุปได้ว่า จริยศาสตร์ไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจความขัดแย้งเท่านั้น แต่ยังอยู่เหนือความขัดแย้ง เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขและจัดการความขัดแย้ง ยิ่งกว่านั้น การเจริญเติบโตของสังคมอย่างยั่งยืนและสันติสุขสามารถเกิดขึ้นได้จากการนำหลักจริยธรรมและการประยุกต์ใช้จริยศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการกับความขัดแย้งและการส่งเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกันในสังคมยุคใหม่

การจัดการความขัดแย้งในสังคมยุคใหม่เป็นเรื่องที่สำคัญและซับซ้อน บทความวิชาการนี้มุ่งเน้นไปที่การนำหลักจริยธรรมและพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขและป้องกันความขัดแย้ง เพื่อสร้างสังคมที่สงบสุขและมีความเป็นธรรม มีข้อเสนอแนะหลายประการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อจัดการความขัดแย้งและส่งเสริมความสามัคคีในสังคมได้ดังนี้

1. **การศึกษาและการเรียนรู้จริยศาสตร์อย่างต่อเนื่อง** ส่งเสริมการศึกษาหลักจริยศาสตร์ในทุกระดับการศึกษา เพื่อเพิ่มความเข้าใจและความสามารถในการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน

2. การใช้หลักจริยศาสตร์เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา องค์กรและสถาบันต่างๆ ควรมีนโยบายชัดเจนในการใช้หลักจริยธรรมเป็นฐานในการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา เพื่อส่งเสริมการตัดสินใจที่เป็นธรรมและโปร่งใส

3. การเสริมสร้างความเข้าใจและการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม ในบริบทของพระพุทธศาสนา การนำเสนอและการปฏิบัติตามหลักเหล่านี้สามารถช่วยลดความขัดแย้งและส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน

4. การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมด้านจริยศาสตร์ สร้างโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการความขัดแย้ง การสื่อสาร และการตัดสินใจอย่างมีจริยธรรมให้แก่ผู้นำชุมชน ผู้บริหาร และพนักงานในองค์กรต่างๆ

5. การใช้เทคนิคการไกล่เกลี่ยและเจรจาอย่างมีจริยธรรม ส่งเสริมการใช้เทคนิคการไกล่เกลี่ยและเจรจาที่ไม่เพียงแต่มุ่งหวังผลประโยชน์ร่วมกันเท่านั้น แต่ยังพิจารณาถึงผลกระทบทางจริยธรรมและความเป็นธรรมด้วย

6. การส่งเสริมการสื่อสารที่โปร่งใสและเปิดเผย ฝึกฝนและส่งเสริมการสื่อสารที่ชัดเจนและโปร่งใสในทุกๆ ด้าน รวมถึงการยอมรับความผิดพลาดและการแก้ไขอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างความไว้วางใจและความเคารพในสังคม

การนำหลักจริยศาสตร์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งเป็นการตอบสนองที่จำเป็นต่อความซับซ้อนของสังคมยุคใหม่ และเป็นการสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งสำหรับความสงบสุขและความก้าวหน้าที่ยั่งยืน

References

- ณฐา แยมสรวล. (2559). การประยุกต์หลักสาราณียธรรมเพื่อเสริมสร้างความปรองดองในการปฏิบัติงานวิชาชีพพยาบาลในโรงพยาบาลบางไทย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*. 1(1). (มกราคม-เมษายน) : 49-58.
- ธนภณ ฐิตาภาทิตติรัตน์. (2540). ความคิดทางจริยศาสตร์และการประยุกต์ใช้กับการศึกษาไทยในทศวรรษของพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). *วารสารศรีปทุมปริทัศน์*. 1(2). (กรกฎาคม-ธันวาคม) : 69-83.
- พระมหาบวรวิทย์ รตนโชโต (อายุวัฒน์). (2564). สันติวิธีเชิงพุทธ: แนวคิด และวิธีแห่งการปฏิบัติในสังคมร่วมสมัย. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*. 10(3). (กันยายน-ธันวาคม) : 198-209.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส รศ.ดร. (13 ธ.ค. 2556). “สันติวิธีวิถีพุทธ: หยุดรณแรงแต่เต็มรัก”. คมชัดลึก. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://www.komchadluek.net/mobile/detail/20131213/174801.html> [25 กรกฎาคม 2567].

- พระศตวรรษ กิตติปาโล (บุญกลม). (2564). ศึกษาวิเคราะห์การปกครองตามหลักอภินิหารธรรมกับการสร้างความสามัคคีปรองดอง. *วารสารพุทธมัตต์*. 6(2). (กรกฎาคม-ธันวาคม) : 229-236.
- พระศรณรินทร์ สุนติกโร. (2561). ศึกษาวิเคราะห์เรื่องคุณธรรมจริยธรรม ในแนวคิดและทฤษฎีตะวันตกและตะวันออก. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*. 1(1). (มกราคม-มิถุนายน) : 1-8.
- ราชบัณฑิตยสถาน (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://dictionary.orst.go.th/> [25 กรกฎาคม 2567]
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2561). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 31. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- สำเนียง ยอดศิริ. (2560). จริยศาสตร์. จริยธรรม และคุณธรรม ตามแนวความคิดของนักปรัชญา. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*. 22 (2). (กรกฎาคม-ธันวาคม) : 37-53.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2534). *ความขัดแย้ง : การบริหารเพื่อสร้างสรรค์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ต้นอ้อ.
- Blackburn. S. (2008). *The Oxford Dictionary of Philosophy* (2 ed.). Oxford University Press : 58
- Kant. I. (1785). Thomas Kingsmill Abbott (ed.). *Fundamental Principles of the Metaphysic of Morals* (10 ed.). Project Gutenberg. 60–62.
- Kohlberg. L. (1976). *Moral stages and moralization: The cognitive-developmental approach*. In Lickona. T. (ed.). *Moral Development and Behavior: Theory. Research and Social Issues*. Holt. NY: Rinehart and Winston.
- Papouli. E. (2019). Aristotle's virtue ethics as a conceptual framework for the study and practice of social work in modern times. *European Journal of Social Work*. 22(6). 921-934.